

УДК 050+070]:004(477.51)

Дубовик Лілія Миколаївна,

заступник директора з питань внутрішньобібліотечної роботи та автоматизації бібліотечних процесів,

Чернігівська ОУНБ імені Софії та Олександра Русових,
м. Чернігів.

ПЕРІОДИЧНІ ВИДАННЯ ЧЕРНІГІВЩИНИ. ЕЛЕКТРОННІ ВЕРСІЇ

Регіональні друковані періодичні видання містять у собі ексклюзивну інформацію, яка є вагомим джерелом для краєзнавчої роботи регіону, популяризує його традиції, культурні цінності, розкриває політичні питання тощо. Без краєзнавчих видань неможливі повноцінне створення довідково- бібліографічного апарату бібліотеки, інформаційне обслуговування користувачів, складання й видання краєзнавчих бібліографічних посібників, проведення досліджень, підготовка дописів, статей, наукових робіт. І найголовніше: краєзнавчі газети не мають аналогів та ніколи не будуть перевидані на території України, тому їх втрата громадою неприпустима.

Електронна бібліотека – є комплексною інформаційною системою, мета якої – накопичення, зберігання й ефективне використання документів та видань, що представлені в електронному вигляді для вирішення просвітницьких, наукових і довідкових завдань, спрямованих на задоволення потреби в інформації та читання для задоволення. З 2012 року, в межах її реалізації <https://libkor.com.ua/plugin?type=lib> , був започаткований новий розділ «Періодичні видання Чернігівщини. Електронні версії» <https://old.libkor.com.ua/index.php?id=4&sid=12> [1, с. 1].

База даних «Періодичні видання Чернігівщини. Електронні версії» являє собою сукупність електронних аналогів друкованих періодичних видань, які пройшли редакційно-видавниче опрацювання, мають вихідні відомості та призначені для розповсюдження в незмінному вигляді.

Журнали й газети – це об'єкти авторського права, які охороняються законодавством України. Правовласники документів зберігають за собою виключне право дозволяти їх використання. Тож для повноцінного функціонування бази у правовому полі її реалізація розпочалася з укладання договорів з редакціями. Мета договору – співпраця між сторонами у створенні електронної бази «Періодичні видання Чернігівщини. Електронні версії», що забезпечить вільний, безкоштовний, оперативний доступ користувачів до інтегрованого інформаційного ресурсу.

Умови договору містять певні зобов'язання, що стосуються обох сторін. Видавництва мають передавати бібліотеці повні електронні версії друкованих випусків періодичних видань у форматах PDF, JPG, PS для використання на сайті Чернігівської ОУНБ імені Софії та Олександра Русових в інтернеті й локальній мережі у вільному доступі як частини бази даних «Електронна бібліотека» з можливістю і правом для користувачів часткового копіювання та друку сторінок газет і журналів. Бібліотека зобов'язується не передавати електронні версії періодичних друкованих видань третім особам; номери газет, які вийшли за останній місяць поточного року, представляти тільки в локальній мережі закладу. Також зі свого боку бібліотека представляє логотипи або посилання на вебресурс ЗМІ в розділі «Учасники проекту» <https://libkor.com.ua/participant>, включає видання в довідково-бібліографічні та інформаційні посібники, що їх готує Чернігівська ОУНБ імені Софії та Олександра Русових; бібліотека адмініструє сайт та електронний архів видань [2, с. 1]. Також ведеться журнал реєстрації договорів, де зазначаються нумерація, дата

укладення договору, назва редакції газети та на який термін укладено договір [3]. На жаль, не всі редакції газет дали згоду на співпрацю.

Для представлення ресурсу через офіційний вебсайт бібліотеки був розроблений інтуїтивно зрозумілий для користувача дизайн. Для полегшення пошуку використовуються графічні логотипи періодичних видань, які розділені відповідно на сфери розповсюдження: міські, районні, обласні та інші. За логотипами розміщено перелік наявних номерів видань, з можливістю подальшого перегляду пов'язаного файлу, що містить повнотекстову копію.

Для генерації сторінок «Періодичні видання Чернігівщини. Електронні версії» використовується РНР – популярна серед розробників мова вебпрограмування. Перегляд документів забезпечує ViewerJS – засіб перегляду документів для вебсторінок із відкритим вихідним кодом. Як база даних вибрана PostgreSQL – одна з найпоширеніших та найпродуктивніших систем керування базами даних. Обрані засоби не виняткові. Сьогодні є можливість реалізації подібних проектів на інших доступних системах, якими володіє розробник.

З метою обліку користувачів, які скористалися базою даних, і завантажених (переглянутих) електронних ресурсів здійснюється реєстрація відвідувачів (для надання їм статусу користувачів бібліотеки). Також ведеться постійний збір статистичної інформації для оцінки відвідуваності розділу та популярності тих чи інших видань [4].

Враховуючи краєзнавчу спрямованість та аналізуючи статистичні дані, можна говорити про немалу популярність цієї бази як серед жителів Чернігівщини, так і серед українців, які вимушено проживають за кордоном та мають можливість черпати інформацію про життя своєї малой батьківщини з електронних періодичних видань.

Станом на 01.01.2024 р. кількість файлів бази даних складала 20673 номери журналів та газет, і її наповнення

щотижнево продовжується. На жаль, за останні роки на тлі всіх подій, що відбулися й відбуваються, простежується тенденція до зменшення кількості регіональних періодичних видань Чернігівщини. Частина призупинила діяльність узагалі, частина об'єдналася по дві, а то й по три газети.

Створення власних повнотекстових краєзнавчих баз даних бібліотечними працівниками – один із найперспективніших та найнеобхідніших напрямів діяльності обласних універсальних наукових бібліотек України, адже саме ці заклади є науково-дослідними та координаційними центрами бібліотек області, центрами проведення регіональних книгознавчих і бібліотечно-бібліографознавчих досліджень, обласними депозитаріями краєзнавчої літератури [5, с. 2].

Список використаних джерел:

1. Положення про електронну бібліотеку: від 24 лип. 2023 р. / Черніг. обл. універс. наук. б-ка ім. Софії та Олександра Русових. Чернігів: [Черніг. ОУНБ], 2023. 4 с.
2. Договір про співпрацю стосовно створення повнотекстової електронної бази «Періодичні видання Чернігівщини. Електронні версії» / Черніг. обл. універс. наук. б-ка ім. Софії та Олександра Русових. Чернігів: [Черніг. ОУНБ], 2021. 2 с.
3. Журнал реєстрації договорів з редакціями газет у рамках проекту «Періодичні видання Чернігівщини» / Черніг. обл. універс. наук. б-ка ім. Софії та Олександра Русових. Чернігів: [Черніг. ОУНБ], 2012. 48 с.
4. Періодичні видання Чернігівщини [Електронний ресурс]: [електронні версії повнотекстових періодичних видань Чернігівщини (місцевих газет і журналів)]. Чернігівська обласна універсальна наукова бібліотека імені Софії та Олександра Русових. URL: <https://old.libkor.com.ua/index.php?id=4&sid=12>. (дата звернення: 27.07.24).
5. Статут комунального закладу «Чернігівська обласна універсальна наукова бібліотека імені Софії та Олександра Русових»: нова редакція: погодж. дир. Департаменту культури і туризму, національностей та релігій Л. М. Замай 03.07.2023: затв. наказом нач. упр. комунального майна Черніг. обл. держ. адмін. В. О. Кулідюк 04.07.2023. Чернігів : [Черніг. ОУНБ], 2023. 9 с.